ĢENERĀLADVOKĀTA MIHALA BOBEKA [*MICHAL BOBEK*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 15. decembrī[1]

Lieta C-672/15

Procureur de la République
pret
Noria Distribution SARL

(Tribunal de grande instance de Perpignan (Perpiņānas apgabaltiesa, Francija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Uztura bagātinātāji — Vitamīni un minerālvielas — Savstarpēja atzīšana — Maksimālo dienas devu noteikšana

I – Ievads

1. *Noria Distribution SARL* (turpmāk tekstā – "*Noria*") ir apsūdzēta par tādu uztura bagātinātāju, kuru sastāvā ir vitamīni un minerālvielas, kuru daudzums pārsniedz Francijas tiesību aktos noteikto maksimāli pieļaujamo daudzumu, pārdošanu Francijā. *Noria* nenoliedz, ka to darījusi. Tomēr atbildē tā norāda, ka šie maksimāli pieļautie daudzumi nav spēkā, jo tie ir noteikti, pārkāpjot ES tiesību aktus. *Noria* piebilst, ka šos pašus produktus tā likumīgi ražo un pārdod citās dalībvalstīs. Tā uzskata, ka ar Francijas tiesību aktiem arī ir pārkāpti ES tiesību akti tāpēc, ka tajos nav nevienas vienkāršotas savstarpējās atzīšanas procedūras, kas ļautu *Noria* importēt tās produktus Francijā.

2. Valsts tiesa, kas iztiesā lietu, vaicā, vai vienkāršotas savstarpējās atzīšanas procedūras neesamība tiešām ir saderīga ar ES tiesību aktiem. Valsts tiesa arī vaicā, vai noteikti aspekti tam, kā attiecīgie maksimumi ir noteikti, ir saderīgi ar ES tiesību aktiem. It īpaši tā vēlas noskaidrot, a) vai, nosakot šos maksimumus, jāņem vērā ne tikai valsts, bet arī starptautiskie zinātniskie pētījumi un b) vai barības vielas var tikt sagrupētas un maksimumi noteikti kā vairākas ieteicamās dienas devas.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

II – Tiesiskais regulējums

A – *Savienības tiesības*

1) Direktīva 2002/46

3. Direktīvas 2002/46/EK[2] (turpmāk tekstā – "Direktīva") preambulas 13. apsvērumā ir noteikts, ka pārmērīga vitamīnu un minerālvielu uzņemšana var radīt pretēju efektu veselībai un tas pamato maksimāli pieļaujamo līmeņu noteikšanu. Preambulas 14. apsvērumā ir noteikts:

"Tādēļ, nosakot maksimālo daudzumu, būtu jāņem vērā vitamīnu un minerālvielu augstākais drošais daudzums, kas noteikts ar zinātnisko riska novērtējumu, pamatojoties uz vispārpieņemtiem zinātniskiem datiem, kā arī šo uzturvielu uzņemšana parastā uzturā. Nosakot maksimālos daudzumus, pienācīgi būtu jāņem vērā arī standarta uzņemšanas daudzumi."

4. Direktīvas 2. pantā ir definēti šādi jēdzieni:

"a) "uztura bagātinātāji" ir pārtikas produkti parastā uztura papildināšanai un kas ir koncentrētas uzturvielas vai citas vielas ar uzturvērtību vai fizioloģisku ietekmi, atsevišķi vai kombinācijās, un ko pārdod devās, tas ir, kapsulu, pastilu, tablešu, dražeju veidā un citos līdzīgos veidos, pulvera maisiņos, ampulās, pilināmās pudelītēs un citā līdzīgā šķidruma un pulvera veidā, kas paredzēts uzņemšanai mazos un nomērītos daudzumos;

b) "uzturvielas" ir šādas vielas:

   i) vitamīni;

   ii) minerālvielas."

5. 3. pantā ir noteikts:

"Dalībvalstis nodrošina to, ka uztura bagātinātājus Kopienā var realizēt tikai tad, ja tie atbilst šajā direktīvā izstrādātajiem noteikumiem."

6. 4. pantā ir paredzēts:

"1. Uztura bagātinātāju ražošanā var izmantot tikai I pielikumā minētos vitamīnus un minerālvielas II pielikumā minētajos veidos, pakļaujoties 6. punkta noteikumiem.

[..]

2 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 10. jūnija Direktīva par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz uztura bagātinātājiem (OV 2002, L 183, 51. lpp.).

6. Atkāpjoties no 1. punkta, dalībvalstis līdz 2009. gada 31. decembrim var savā teritorijā atļaut lietot tādus vitamīnus un minerālvielas, kas nav minēti I pielikumā, vai tādā veidā, kas nav minēts II pielikumā, ar noteikumu, ka:a) attiecīgo vielu izmanto vienā vai vairākos uztura bagātinātājos, ko Kopienā realizē šīs direktīvas spēkā stāšanās dienā;

b) Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde nav sniegusi nelabvēlīgu atzinumu attiecībā uz šīs vielas lietošanu vai tās lietošanu attiecīgajā veidā uztura bagātinātāju ražošanā, ņemot vērā dokumentāciju, kas attiecas uz attiecīgās vielas lietošanu un ko dalībvalstij jāiesniedz Komisijai līdz 2005. gada 12. jūlijam.

7. Neatkarīgi no 6. punkta dalībvalstis, ievērojot Līguma noteikumus, var turpināt piemērot esošos valsts ierobežojumus vai aizliegumus attiecībā uz tādu uztura bagātinātāju tirdzniecību, kuros ir ietverti vitamīni un minerālvielas, kas nav minētas sarakstā I pielikumā, vai tādā veidā, kas nav minēts II pielikumā.”

7. 5. pantā ir noteikts:

“1. Maksimālo uztura bagātinātājos esošo vitamīnu un minerālvielu daudzumu dienas patēriņam, ko iesaka ražotājs, nosaka, ņemot vērā šādus apsvērumus:

a) augstāko drošo daudzumu, kas noteikts ar zinātnisko riska novērtējumu, pamatojoties uz vispārpieņemtiem zinātniskiem datiem, attiecīgi ņemot vērā dažādu patērētāju grupu dažādās jutības pakāpes;

b) vitamīnu un minerālvielu uzņemšanu no citiem uztura avotiem.

2. Nosakot 1. punktā minēto maksimālo daudzumu, pienācīgi ņem vērā arī iedzīvotāju vitamīnu un minerālvielu uzņemšanas standartdevas.

3. Lai nodrošinātu to, ka uztura bagātinātājos ir nozīmīgs daudzums vitamīnu un minerālvielu, attiecīgi nosaka minimālo ikdienas patēriņa daudzumu, ko iesaka ražotājs.

4. Maksimālo un minimālo vitamīnu un minerālvielu daudzumu, kas minēts 1., 2. un 3. punktā, pieņem Komisija. Šos pasākumus, kas ir paredzēti, lai grozītu nebūtiskus šīs direktīvas elementus, to papildinot, pieņem saskaņā ar 13. panta 3. punktā minēto regulatīvo kontroles procedūru.”

8. 11. pantā ir noteikts:

“1. Neskarot 4. panta 7. punktu, dalībvalstis sakarā ar produktu sastāvu, ražošanas specifikācijām, noformējumu vai marķēšanu neaizliedz un neierobežo to 1. pantā minēto produktu tirdzniecību, kuri atbilst šīs direktīvas prasībām un, ja nepieciešams, Kopienas tiesību aktiem, kas pieņemti šīs direktīvas izpildei.

2. Neskarot Līgumu, jo īpaši tā 28. un 30. pantu, 1. punkts neiespaido valstu noteikumus, kas ir piemērojami, kamēr saskaņā ar šo direktīvu nav pieņemti Kopienas tiesību akti.”

B – *Piemērojamie valsts tiesību akti*

1) Dekrēts

9. Ar *Décret n°2006-352 du 20 mars 2006 relatif aux compléments alimentaires* (2006. gada 20. marta Dekrēts Nr. 2006-352) (turpmāk tekstā – "Dekrēts") Direktīva ir transponēta Francijas tiesību aktos. Atbilstoši tā 5. pantam vitamīni un minerālvielas var tikt izmantoti uztura bagātinātāju ražošanā saskaņā ar ministra rīkojumā paredzētajiem nosacījumiem.

10. Dekrēta 6. pantā ir noteikts, ka *vielas ar uzturvērtību vai psiholoģisku ietekmi* var tikt izmantotas uztura bagātinātājos it īpaši tad, ja tas ir atļauts ar noteiktām valsts procedūrām, tai skaitā piemērojot Dekrēta 16. pantu.

11. Dekrēta 7. pantā ir noteikts, ka *augi un augu izstrādājumi* var tikt izmantoti uztura bagātinātājos it īpaši tad, ja tie ir tradicionāli atzīti par pārtikas produktiem vai ja tie ir atļauti ar noteiktām valsts procedūrām, tai skaitā piemērojot Dekrēta 16. pantu.

12. Dekrēta 16. pants attiecas uz uztura bagātinātājiem, kuros ir *vielas ar uzturvērtību vai psiholoģisku ietekmi*, vai *augi vai augu izstrādājumi*, kas likumīgi tiek tirgoti citās dalībvalstīs un kuri Francijas tirgū ir ievesti pirmo reizi [3]. Tajā ir paredzēta noteikta procedūra, kādā šīm vielām tiek izsniegta atļauja, ja tām vēl nav izsniegta atļauja atbilstoši 6. vai 7. pantam (turpmāk tekstā – "16. pantā paredzētā novērtēšanas procedūra").

13. Atbilstoši 16. pantā paredzētajai novērtēšanas procedūrai importētājam tostarp ir jāiesniedz visas tā rīcībā esošās ziņas, kas ir nepieciešamas attiecīgās vielas novērtēšanai [4]. Kompetentā valsts iestāde – divu mēnešu laikā un pamatojoties uz iesniegtajiem materiāliem – izlemj izsniegt atļauju produktam vai atteikt tās izsniegšanu. Ikviens atteikums ir jāpamato vai nu ar lietas materiālu nepilnību, vai zinātnisku iemeslu dēļ, it īpaši cilvēka veselībai radītā riska dēļ.

14. 17. un 18. pantā ir noteikta procedūra uztura bagātinātājos esošo vitamīnu un minerālvielu maksimāli pieļaujamā daudzuma, kas, piemērojot 5. pantu, noteikts dekrētā, pārskatīšanai [5]. Šādi lūgumi iesniedzami kompetentajai valsts iestādei, kas par tiem lemj, konsultējoties ar attiecīgo valsts zinātnisko iestādi.

2) Rīkojums

15. Saskaņā ar Dekrēta 5. pantu 2006. gada 9. maijā tika pieņemts ministra rīkojums (turpmāk tekstā – "rīkojums"). Šī rīkojuma I un II pielikumā ir ietverts vitamīnu un minerālvielu, kas var tikt izmantotas uztura bagātinātāju ražošanā, saraksts un veidu, kādā tie var tikt izmantoti, saraksts. III pielikumā ir noteiktas šo vitamīnu un minerālvielu dienas maksimālās devas, kuras nedrīkst pārsniegt.

III – Faktiskie apstākļi, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

16. *Noria* ES dalībvalstīs tirgo vairākus uztura bagātinātājus [6]. Daži no šiem produktiem tika ievesti un tirgoti Francijā. To vidū bija piedevas ar dienas devām, kas pārsniedza valsts tiesību aktos paredzēto noteikto maksimāli pieļaujamo daudzumu (kā paredzēts rīkojumā).

3 — Francijas valdība to ir apstiprinājusi savos rakstveida apsvērumos.

4 — Oriģinālajā tekstā franču valodā ir atsauce uz "[..] toutes les données en sa possession utiles à l'appréciation de la substance [..]".

5 — Iekams Direktīvā nav noteikts maksimāli pieļautais daudzums.

6 — Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu par šo jautājumu nav nekādu detaļu. Tajā noteikts, ka attiecīgo produktu tirgošana "ir atļauta citās dalībvalstīs".

17. *Tribunal de grande instance de Perpignan* (Perpiņānas apgabaltiesa, Francija) (turpmāk tekstā – "iesniedzējtiesa") notiekošajā krimināprocesā *Noria* tika apsūdzēta par uztura bagātinātāju, kuru ieteicamās dienas devas pārsniedz šos maksimāli pieļaujamos daudzumus, tirgošanu Francijā.

18. Atbilstoši lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu *Noria* iepriekš bija lūgusi kompetentajai valsts iestādei atļauju tirgot tās uztura bagātinātājus Francijā. Šis lūgums tika noraidīts. *Noria* šo noraidījumu pārsūdzēja valsts administratīvajās tiesās. 2009. gada novembrī tās prasība tika noraidīta pirmajā instancē. 2014. gada maijā *Cour administrative d'appel de Marseille* (Marseļas Administratīvā apelācijas tiesa, Francija) atstāja spēkā pirmās instances spriedumu.

19. Paralēli augstākminētajiem notikumiem vairāki ražotāji Francijas *Conseil d'Etat* (Valsts padome) uzsāka procesu par rīkojuma atcelšanu. Šīs lietas kontekstā Tiesā tika iesniegts lūgums ar vairākiem jautājumiem par minētā rīkojuma saderību ar ES tiesību aktiem (*Solgar* lieta [7]). 2011. gada aprīlī pēc Tiesas sprieduma *Solgar* lietā *Conseil d'État* (Valsts padome) nosprieda, ka, tā kā Komisija nav noteikusi dienas maksimālās devas vitamīniem un minerālvielām uztura bagātinātājos, tad būtībā tās var tikt noteiktas valsts tiesību aktos. Tomēr *Conseil d'État* (Valsts padome) daļēji atcēla rīkojumu, it īpaši attiecībā uz sešiem vitamīniem noteiktajām maksimālajām devām, uzskatot, ka tās nav samērīgas [8].

20. Tiesvedībā valsts tiesā, kura iesniedza šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, *Noria* apgalvo, ka rīkojums nav saderīgs ar ES tiesību aktiem. Iesniedzējtiesa savā lūgumā norāda, ka tai ir šaubas par "apsūdzības pamatā esošā juridiskā elementa pamatotību" [9].

21. Šajā ziņā iesniedzējtiesa atzīmē, ka dekrēts, pamatojoties uz kuru tika pieņemts rīkojums, ietver "vienkāršotu" savstarpējas atzīšanas procedūru [10] 16. pantā paredzētās novērtēšanas procedūras veidā (skat. iepriekš 12. un 13. punktu). Tomēr šī procedūra nav piemērojama uztura bagātinātājiem, kuros ir vitamīni un minerālvielas. Valsts tiesa norāda, ka līdzīgas procedūras neesamība uztura bagātinātājiem, kuros ir vitamīni un minerālvielas, ir "atkāpe no [savstarpējas atzīšanas] principa" un ar to var tikt pārkāpti ES tiesību akti.

22. Valsts tiesa arī šaubās, vai tas, kā rīkojumā ir noteiktas maksimāli pieļaujamās dienas devas, atbilst ES tiesību aktu prasībām pienācīga riska novērtēšanas un pamatojošu zinātnisko pierādījumu ziņā.

23. Šādos apstākļos *Tribunal de grande instance de Perpignan* (Perpiņānas apgabaltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"(1) Vai Direktīvai 2002/46 [..] un preču brīvas aprites un savstarpējas atzīšanas Kopienu principiem ir pretrunā, ka tiek pieņemts tāds valsts tiesību akts kā 2006. gada 9. maija rīkojums, ar kuru ir aizliegta jebkāda savstarpējas atzīšanas procedūra attiecībā uz uztura bagātinātājiem, kuru pamatā ir no citas dalībvalsts ievesti vitamīni un minerālvielas, izslēdzot [atvieglotas] procedūras piemērošanu attiecībā uz citā dalībvalstī likumīgi tirgotiem produktiem, kuru pamatā ir uzturvielas, kuru daudzums pārsniedz 2006. gada 9. maija rīkojumā noteiktos ierobežojumus?

(2) Vai Direktīva 2002/46, konkrēti – tās 5. pants, kā arī Kopienas judikatūras attiecībā uz noteikumiem par preču brīvu apriti principi ļauj noteikt maksimālās vitamīnu un minerālvielu diennakts devas proporcionāli ieteiktajai diennakts devai, nosakot daudzumu, kas trīs reizes pārsniedz ieteicamo diennakts devu, attiecībā uz uzturvielām, kas rada vismazāko risku, attiecībā

7 — Spriedums, 2010. gada 29. aprīlis, *Solgar* u.c. (C-446/08, EU:C:2010:233).

8 — Vitamīni K, B1, B2, B5, B8 un B12. Skat. CE, 2011. gada 27. aprīlis, *Solgar Vitamin's France u.c.*, Nr. 295235; FR:CESSR:2011:295235.20110427.

9 — Valsts tiesa nepiemin nekādu iespējamo ietekmi, kādu rīkojuma daļēja atcelšana atstātu uz šo lietu. Te tālāk šis aspekts nav apsvērts.

10 — Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu pārmaiņus lietoti divi jēdzieni "vienkāršota" (*simplifiée*) un "atvieglota" (*allégée*) savstarpējas atzīšanas procedūra. Šajos secinājumos es lietošu "vienkāršota".

uz uzturvielām, kas rada risku, ka varētu tikt pārsniegts maksimālais drošais daudzums, nosakot tādu daudzumu, kas ir vienāds ar ieteicamo diennakts devu, bet attiecībā uz uzturvielām, kas rada vislielāko risku, nosakot daudzumu, kas ir mazāks par ieteicamo diennakts devu vai ir līdzvērtīgs nullei?

(3) Vai Direktīva 2002/46, kā arī Kopienas judikatūras attiecībā uz noteikumiem par preču brīvu apriti principi ļauj noteikt devas, pamatojoties vienīgi uz valsts līmeņa zinātniskiem ieteikumiem, lai gan pat nesenos starptautiskos zinātniskos ieteikumos identiskos lietošanas apstākļos ir noteiktas lielākas devas?"

24. Rakstveida paskaidrojumus iesniedza *Noria*, Francijas valdība, EBTA Uzraudzības iestāde (turpmāk tekstā – "EUI") un Eiropas Komisija.

IV – Vērtējums

A – *Pirmais jautājums – "vienkāršotas savstarpējas atzīšanas procedūras" neesamība*

25. Vai atbilstoši LESD 34. un 36. pantam, preču brīvas aprites un savstarpējas atzīšanas principam un/vai Direktīvai 2002/46 dalībvalstīm ir jāparedz "(vienkāršotas) savstarpējās atzīšanas procedūras"[11], lai ļautu savā teritorijā tirgot uztura bagātinātājus, kuru sastāvā ir vitamīni un minerālvielas, kas tiek likumīgi tirgoti citās dalībvalstīs? Tas ir galvenais iesniedzējtiesas pirmajā jautājumā.

26. Tālākminēto iemeslu dēļ es uzskatu, ka dalībvalstīm būtībā ir jāļauj savā teritorijā tirgot uztura bagātinātājus, kuru sastāvā ir vitamīni un minerālvielas, kas tiek likumīgi tirgoti citās dalībvalstīs. Tomēr šāda tirdzniecība var tikt aizliegta, ja to pamato, piemēram, sabiedrības veselības aizsardzība. *Būtībā* ikvienam šādam atteikumam un klātesošajam pamatojumam ir jābalstās uz *pilnīgu risku novērtējumu*, kas pamatots ar mūsdienu zinātni. Kā tieši to panākt, *procesuāli* būtībā ir atstāts dalībvalstu ziņā.

27. Pirms "savstarpējas atzīšanas procedūru" padziļinātas analīzes (2. sadaļa zemāk) es atgādināšu vispārējo noteikumu, ka dalībvalstis var brīvi noteikt maksimālos vitamīnu un minerālvielu daudzumus uztura bagātinātājos – ar nosacījumu, ka to pamato pilnīgs riska novērtējums (1. sadaļa zemāk).

1) Maksimālā daudzuma noteikšana dalībvalstīs

28. Direktīvas 4. panta 1. punktā ir noteikts, ka uztura bagātinātāju ražošanā var tikt izmantoti tikai I pielikumā minētie vitamīni un minerālvielas II pielikumā minētajos veidos. Direktīvas 5. panta 4. punktā ir paredzēts, ka Komisija nosaka maksimālo vitamīnu un minerālvielu daudzumu, kāds var tikt lietots pārtikas produktos. Tomēr tā vēl to nav paveikusi.

29. Tā kā Komisija šajā ziņā nav rīkojusies, tad dalībvalstu kompetencē paliek noteikt šādu maksimumu, vienlaikus ievērojot Līguma noteikumus, tai skaitā noteikumus par preču brīvu apriti[12].

11 — Šī jēdziena precīza nozīme ir detalizēti aplūkota tālāk 37.–42. punktā.

12 — Direktīvas 11. panta 2. punkts; spriedums, 2010. gada 29. aprīlis, *Solgar u.c.* (C-446/08, EU:C:2010:233, 19.–24. punkts).

30. Spriedumā lietā *Solgar Tiesa it īpaši apstiprināja, ka dalībvalstīm ir pienākums ievērot LESD 34. un 36. pantu un tām "ir pienākums ievērot [Direktīvas] 5. panta 1. un 2. punktā ietvertos apstākļus"* [13]. Šie apstākļi izriet no vispārīgas prasības, ka pārtikas aprites tiesību aktu pamatā ir riska analīze [14]. Atbilstoši šiem apstākļiem, nosakot maksimumu, ir jāņem vērā vairāki faktori, proti: i) augstākie drošie vitamīnu un minerālvielu līmeņi (turpmāk tekstā – "augstākais drošais līmenis"); ii) uzņemšana no citiem uztura avotiem, un iii) standarta uzņemšanas daudzumi (kopā saukti – "5. panta kritēriji").

31. No augstākminētā izriet, ka pirms dalībvalstu lēmumiem noteikt vitamīnu un minerālvielu maksimumu uztura bagātinātājos ir jāveic pilnīgs riska novērtējums, ievērojot, it īpaši, 5. panta kritērijus.

32. No visiem Tiesā iesniegtajiem rakstveida apsvērumiem izriet diezgan plaša savstarpēja saprašanās par iepriekšējos punktos izklāstītajiem tiesību aktu jautājumiem. It īpaši nav apstrīdēts, ka dalībvalstīm ir iespēja pieņemt tiesību aktus, nosakot maksimāli lietojamo vitamīnu un minerālvielu daudzumu uztura bagātinātājos, pamatojoties uz pilnīgu riska novērtējumu.

2) Pilnīgs riska novērtējums – vispārīgs un raksturīgs produktam?

33. Tomēr ir strīds par to, vai pirms rīkojuma pieņemšanas ir veikts pilnīgs attiecīgo vitamīnu un minerālvielu riska novērtējums. Iesniedzējtiesas pirmajā jautājumā gan šī tēma nav izvirzīta. Lai vai kā, iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, ir vai nav veikts pilnīgs riska novērtējums. Šobrīd es uzskatīšu, ka pilnīgs riska novērtējums ir veikts (tā ir Francijas valdības nostāja), tomēr es atgriezīšos pie šī jautājuma otrā un trešā jautājuma kontekstā.

34. Te būtiskāks ir fakts, ka pastāv strīds par to, vai ir nepieciešama procedūra, ar kuru būtu atļauts zināma veida papildu (vienkāršots) individualizēts novērtējums. Tas ir pirmā jautājuma centrā.

35. Atbildot uz to, Francijas valdība un EUI būtībā norāda, ka pēc tam, kad ir veikts pilnīgs riska novērtējums un valsts tiesību aktos noteikts maksimums, šie maksimumi var tikt izmantoti, lai nepieļautu importu. ES tiesību aktos nav noteikta tādas īpašas procedūras prasība, kas ļautu novērtēt atsevišķus produktus, kuri ir atzīti par tādiem, kas pārsniedz maksimumu.

36. Turpretim *Noria* un Komisija norāda, ka – neatkarīgi no vispārīgi piemērojamā maksimuma esamības valsts tiesību aktos – ir jābūt procedūrai, lai importētājs varētu lūgt atļauju tirgot savus produktus šajā dalībvalstī arī tad, ja tie pārsniedz šo maksimumu.

37. Vai ES tiesību aktos ir prasīta šāda "vienkāršota savstarpējas atzīšanas procedūra" [15]?

38. Direktīvā uz šādu prasību atsauces nav un tā nav definēta. Tāpat es nekādi nesaskatu, kā šāda procesuāla prasība varētu izrietēt no Direktīvas. Vai šāda prasība varētu tikt secināta no LESD 34. un 36. panta un preču brīvas aprites un savstarpējas atzīšanas principa? Atbildei izšķiroši svarīga ir jēdziena "(vienkāršota) savstarpējas atzīšanas procedūra" nozīme.

13 — Spriedums, 2010. gada 29. aprīlis, *Solgar u.c.* (C-446/08, EU:C:2010:233, 32. punkts).

14 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regulas (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu (OV 2002, L 31, 1. lpp.), 6. panta 1. punkts.

15 — Lietā *Solgar* tika apgalvots, ka rīkojums nav saderīgs ar ES tiesību aktiem tāpēc, ka nav savstarpējas atzīšanas procedūras. Tomēr ne valsts tiesas lūgumā (skat. ģenerāladvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumus lietā *Solgar* u.c. (C-446/08, EU:C:2009:795, 28. un 29. punkts)), ne Tiesas spriedumā šis aspekts nebija pieminēts.

39. Savstarpējas atzīšanas princips ir atvasināts no LESD 34. pantā [16] izklāstītā aizlieguma noteikt kvantitatīvus ierobežojumus importam starp dalībvalstīm un pasākumus ar tiem līdzvērtīgu ietekmi. Atbilstoši šim principam, ja produkts tiek likumīgi ražots un/vai tirgots vienā dalībvalstī, tad citām dalībvalstīm ir pienākums atļaut šī produkta importu savā teritorijā [17].

40. Tomēr ierobežojumu aizliegums brīvai preču apritei nav absolūts. Dalībvalstis joprojām var pamatot citā dalībvalstī likumīgi ražoto vai tirgoto produktu importa atteikumu. Tas var tikt darīts, piemēram, lai, ievērojot nepieciešamības un samērīguma prasības [18], nodrošinātu sabiedrības veselību.

41. Tas nozīmē, ka "savstarpējas atzīšanas procedūra" šajā kontekstā nav procedūra, kurā dalībvalstij būtu pienākums automātiski atzīt un atļaut ikviena uztura bagātinātāja, kas likumīgi ražots vai tirgots citās dalībvalstīs, importu. Dalībvalstīm ir jābūt iespējai pārbaudīt faktisku risku sabiedrības veselībai neesamību un atteikt importu, ja tiešām tiek uzskatīts, ka šāds risks pastāv [19].

42. "Savstarpēja atzīšanas procedūra" tad būtu procedūra, kurā dalībvalsts būtībā pārbauda, vai pastāv faktiski riski sabiedrības veselībai, *un tādējādi, vai tai ir vai nav pietiekams pamatojums, lai atteiktu importu*. Ja nav šāda riska un nav pietiekama pamatojuma, imports nevar tikt likumīgi aizkavēts [20].

43. Bet kas notiek, kad risks jau ir pilnīgi izpētīts un pamatojums pilnīgi izstrādāts? Šajā gadījumā par to ir strīds. Francijas valdība faktiski apgalvo, ka tā ir pamatojusi savas prasības attiecībā uz *noteiktām uzturvielām*, balstoties uz *pilnīgu riska novērtējumu*, ievērojot ES tiesību aktu prasības īpašo faktoru rūpības un apsvērumu ziņā.

44. Šādos apstākļos – tieši kādam mērķim praktiski ir domāta savstarpējas atzīšanas procedūra? Kādas konkrētas darbības dalībvalstij tādēļ ir jāveic?

45. Vai būtu jāatkārto to pašu barības vielu atkārtots novērtējums, kāds jau ticis veikts [21]? Ja tas ir tas, kas domāts, tad, manuprāt, atbilde noteikti ir nē.

46. Ja dalībvalsts ir ievērojusi ES tiesību aktu prasības uzturvielas pilnīga riska novērtējuma ziņā un, pamatojoties uz to, ir pieņēmusi vispārīgi piemērojamu maksimumu, tad ne LESD 34. pantā, ne ar preču brīvas aprites vai savstarpējas atzīšanas principu nav prasīts pārskatīt šo secinājumu tikai tāpēc, ka atsevišķam importētājam nepatīk rezultāts. Savukārt jāpiebilst, ka atbilstoši ES tiesību principam par efektīvu tiesību aizsardzību sākotnējam tiesību aktam, ar ko noteikts vispārīgi piemērojamais maksimums, protams, ir jābūt pakļautam tiesas pārbaudei atbilstoši (primāri) valsts procesuālajiem noteikumiem.

47. Savos apsvērumos gan *Noria*, gan Komisija, lai uzturētu argumentu, ka dalībvalstīm ir jāparedz vienkāršotas procedūras, lai atļautu importēto produktu komercializāciju, atsaucas uz Tiesas judikatūru par iepriekšējām atļaujām.

16 — Skat., piemēram, spriedumu, 2004. gada 5. februāris, Komisija/Francija (C-24/00, EU:C:2004:70, 21. un 22. punkts).

17 — Spriedums, 1979. gada 20. februāris, *Rewe-Zentral* (120/78, EU:C:1979:42, 14. un 15. punkts). Skat. arī spriedumus, 1981. gada 17. jūnijs, Komisija/Īrija (113/80; EU:C:1981:139), un 2009. gada 10. februāris, Komisija/Itālija (C-110/05; EU:C:2009:66).

18 — Skat., piemēram, attiecībā uz ierobežojumiem iekļaut vitamīnus pārtikas produktos spriedumus, 2003. gada 23. septembris, Komisija/Dānija (C-192/01, EU:C:2003:492, 42. un 43. punkts; 2004. gada 5. februāris, Komisija/Francija (C-24/00, EU:C:2004:70, 49. un 50. punkts); 2004. gada 5. februāris, *Greenham* un *Abel* (C-95/01, EU:C:2004:71, 37. un 38. punkts), un 1983. gada 14. jūlijs, *Sandoz* (174/82, EU:C:1983:213, 16. un 17. punkts).

19 — Skat. šajā ziņā attiecībā uz pārtikas palīglīdzekļiem spriedumu, 2010. gada 28. janvāris, Komisija/Francija (C-333/08, EU:C:2010:44, 109. punkts), kurā uz šādu prasību ir veikta atsauce kā uz "savstarpējas atzīšanas klauzulu".

20 — Īpašības vārds "vienkāršots" (jeb "atvieglots") nozīmē kaut ko, kas aizņem mazāk laika vai nav tik sarežģīts. Es šeit pievērsīšos pamata izteicienam "savstarpējas atzīšanas procedūra".

21 — Valsts tiesa atsaucas uz 16. pantā paredzēto novērtēšanas procedūru, kāda pastāv attiecībā uz vairākām *citām* vielām uztura bagātinātājos (skat. iepriekš 10.–12. punktu). Šajā procedūrā importētājs iesniedz novērtēšanai datus par attiecīgo vielu. Kompetentajai valsts iestādei ir jāpārbauda lietas materiāli, un tā var balstīt atteikumu uz sabiedrības veselības iemesliem. Tā kā Francijas iestādes savā sākotnējā riska novērtējumā jau ir ņēmušas vērā visus šos datus, tad 16. pantā paredzētās novērtēšanas procedūras piemērošana te vienkārši nozīmētu šī novērtējuma atkārtojumu.

48. Atbilstoši šai judikatūrai, ja dalībvalsts prasa iepriekšēju atļauju, atļauju procedūrā ir jāievēro minimālās prasības. Tādējādi tai ir jābūt "viegli pieejamai, un tā jāpabeidz saprātīgā termiņā, un, ja tās rezultāts ir atteikums, tad ir jābūt iespējai lēmumu par atteikumu pārsūdzēt tiesā". Atteikts var tikt "vienīgi tad, ja šāda viela rada faktisku risku sabiedrības veselībai" [22].

49. Tomēr minētie gadījumi ļoti atšķiras no šīs lietas. Tajos tika izskatītas situācijas, kad dalībvalstis prasīja, lai importētāji saņemtu atļaujas pirms savu produktu tirdzniecības, *acīmredzami vispirms neveicot pilnīgu riska novērtējumu, kas pamatotu iespējamo aizliegumu*. Šādos gadījumos Tiesa noteica, ka importētājiem ir jābūt iespējai uzsākt procedūru, kas ietvertu pienācīgus dalībvalstu apsvērumus par ikviena ierobežojuma pamatojumu. Šai procedūrai ir jābūt efektīvai un lēmumiem – pārsūdzamiem.

50. Iepriekšējās lietās Tiesai ir bijusi līdzīga pieeja, tai skaitā par *plašiem aizliegumiem lietot piedevas, kas nebalstās uz pilnīgu riska novērtējumu*. Arī šajās lietās Tiesa ir prasījusi, lai importētājiem būtu iespēja lūgt atļauju un šāds lūgums varētu tikt noraidīts vienīgi pēc pilnīga riska novērtējuma [23].

51. Tomēr šīs situācijas pilnīgi atšķiras no tām, kurās *jau ir* veikts detalizēts novērtējums sabiedrības veselības pamatojumam par konkrēto ierobežojumu, un tās atbilst ES tiesību aktu prasībām zinātniskās precizitātes ziņā.

52. Iepriekšminētajos "iepriekšējas atļaujas gadījumos" un "plaša aizlieguma" gadījumos pamatjautājums nebija par to, vai dalībvalstu tiesību aktos ir (vai nav) paredzēti īpaši procesuāli risinājumi, bet gan drīzāk par to, ka tām galu galā ir pienākums ierobežojumus balstīt uz zinātni.

53. ES tiesību aktos nav prasīts, lai dalībvalstis – pēc tam, kad ir veikts zinātnisks riska novērtējums, – izgudrotu procedūras, kurās tiktu atkārtots šis novērtējums, pamatojoties uz tiem pašiem pierādījumiem.

3) Jauni pierādījumi un svaigs novērtējums

54. Atbilstoši iepriekšējai analīzei "savstarpējas atzīšanas procedūra" nozīmē, ka no dalībvalsts tiek prasīts, lai tā pārlasītu to pašu lietu, lai konstatētu, vai tā nonāk pie atšķirīga rezultāta. Es neuzskatu, ka ES tiesību aktos būtu noteikts šāds uzdevums.

55. Protams, atbilde būtu citāda, ja dalībvalstij *tiešām būtu prasīts darīt kaut ko atšķirīgu*. Tas, vai šādas atšķirības bija šajā lietā, ir jautājums, kas jānoskaidro valsts tiesai. Tomēr ir vērts izcelt vienu īpašu iespēju.

56. Manuprāt, importētājiem noteikti ir jāspēj iesniegt *jaunus zinātniskus pierādījumus*, kuru rezultātā tiktu vēlreiz novērtēti sākotnējie ierobežojumi. Ar "jauniem zinātniskiem pierādījumiem" es saprotu pierādījumus, kas iegūti pēc ierobežojumiem vai kas citādi nav ņemti vērā sākotnējā novērtējumā. Dalībvalstīm ir jāpievērš pienācīga uzmanība šiem pierādījumiem.

22 — Skat. spriedumu, 2004. gada 5. februāris, Komisija/Francija (C-24/00, EU:C:2004:70, 26., 27. un 36. punkts). Skat. arī spriedumus, 1992. gada 16. jūlijs, Komisija/Francija (C-344/90, EU:C:1992:328, 9. un 10. punkts); 2003. gada 23. septembris, Komisija/Dānija (C-192/01, EU:C:2003:492, 46. punkts), un 2004. gada 5. februāris, *Greenham* un *Abel* (C-95/01, EU:C:2004:71, 35. un 36. punkts).

23 — Skat., piemēram, spriedumus, 1986. gada 6. maijs, *Muller u.c.* (304/84, EU:C:1986:194, it īpaši 24. un 26. punkts), un 1987. gada 12. marts, Komisija/Grieķija (176/84, EU:C:1987:125, 39. punkts).

57. Es to nesauktu par "savstarpējas atzīšanas procedūru". Manuprāt, tā vairāk līdzinās standartveida jaunai, svaigai administratīvai sūdzībai, kādas parasti ir sastopamas administratīvās procedūrās valsts sistēmās, – ir parādījušies jauni fakti, kuru dēļ turpmāk būs grūti saglabāt iepriekš pieņemto administratīvo lēmumu. Tomēr, lai kā tiktu saukta šāda procedūra, importētājiem ir jābūt iespējai iesniegt jaunus pierādījumus [24].

58. Šādas prasības esamību apstiprina vairāki faktori. Pārtikas aprites tiesību aktu pamatā ir pilnīga zinātniska riska analīze [25]. Šī prasība kā tāda skaidri nozīmē jaunāko zinātni. Es neuzskatu, ka šī frāze varētu tikt uztverta kā tāda, kas apzīmētu "pilnīgu, kaut gan novecojušu zinātnisku riska novērtējumu". Turklāt šis secinājums balstās uz atsaucēm judikatūrā par novērtējumu, pamatojoties uz "jaunākajiem rezultātiem" zinātniskajos pētījumos [26]. Sistēmiski to apstiprina arī tādu mehānismu un procedūru esamība Direktīvā (kā arī vairākos citos ES tiesību aktos), kas paredzēti, lai nodrošinātu, ka tiek ņemti vērā jauni zinātniski pētījumi [27].

59. Procesuāli runājot, dalībvalstu ziņā ir tas, kā tieši tiek izpildīta prasība ņemt vērā jaunos zinātniskos pierādījumus. Tomēr to darot, dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, lai šīs procedūras būtu efektīvas. Šajā ziņā, manuprāt, var *mutatis mutandis* tikt piemēroti minimālie nosacījumi, kurus Tiesa jau ir pastāvīgi noteikusi attiecībā uz iepriekšējo atļauju sistēmām par uzturvielām uztura bagātinātājos un kas minēti iepriekš. Tāpēc dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, lai jaunu zinātnisku pierādījumu novērtēšanas procedūra būtu viegli pieejama, lai tā varētu tikt pabeigta saprātīgā laikā [28] un, ja tās rezultātā ir izdots atteikums, būtu iespēja to pārsūdzēt tiesā [29].

60. Valsts tiesai ir jānosaka, vai šajā lietā *Noria* būtu varējusi iesniegt šādus jaunus pierādījumus, bet nevarēja to efektīvi izdarīt augstākminētajā veidā.

4) Secinājums par pirmo jautājumu

61. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu uz valsts tiesas pirmo jautājumu atbildēt šādi:

LESD 34. pants un savstarpējas atzīšanas princips nepieļauj valsts tiesību normu, ar kuru ir aizliegts citā dalībvalstī likumīgi ražotu vai tirgotu uztura bagātinātāju imports, pamatojoties uz to, ka šajos uztura bagātinātājos uzturvērtības ir daudzumos, kas pārsniedz noteiktu maksimumu, ja šāds maksimums ir noteikts, pirms tam neveicot zinātnisku riska novērtējumu, ievērojot Direktīvas 2002/46 5. panta 1. un 2. punktā noteikto kritēriju. Atbilstoši LESD 34. pantam un savstarpējas atzīšanas principam dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, lai importētāji varētu lūgt pārskatīt šādus iepriekšējus riska novērtējumus, pamatojoties uz zinātniskiem pierādījumiem, kurus dalībvalstis iepriekš nav ņēmušas vērā. Šo jauno zinātnisko pierādījumu pārbaudīšanas procedūrām ir jābūt viegli pieejamām un pabeidzamām saprātīgā laikā, un ir jābūt iespējai pieņemtos lēmumus pārsūdzēt valsts tiesā.

24 — Tā var tikt pretnostatīta, piemēram, plašam aizliegumam, ko pavada iepriekšējas atļaujas sistēma, kad ir pietiekami skaidrs, ka nav veikts esošo pierādījumu pilnīga pārskatīšana. Skat. šajā ziņā spriedumu, 1992. gada 16. jūlijs, Komisija/Francija (C-344/90, EU:C:1992:328), 7. punkts: tajā ir apstiprināts attiecīgās vielas pozitīvs zinātnisks novērtējums, bet turpinājumā ir piekrists valsts aizliegumam, pamatojoties uz efektīvām atļauju procedūrām. Skat. arī minētā sprieduma 13.–15. punktu.

25 — Regulas Nr. 178/2002 6. panta 1. punkts.

26 — Skat., piemēram, spriedumu, 2010. gada 29. aprīlis, *Solgar* u.c. (C-446/08, EU:C:2010:233, 69. punkts).

27 — Direktīvas 12. pants; Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra Regulas (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*) un ar kuru izveido Eiropas Ķimikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK (OV 2006, L 396, 1. lpp.), 22. pants.

28 — Tas nenozīmē nekādu konkrētu laiku. Ja tiešām ir jauni pierādījumi, no dalībvalstīm ir sagaidāms, ka tās ātri rīkosies, bet tām ir arī vajadzīgs pietiekams laiks, lai pienācīgi apsvērtu šos pierādījumus.

29 — Skat. iepriekš 48. un 49. punktu.

5) Post scriptum par Regulu Nr. 764/2008

62. Ne valsts tiesa, ne kāds no lietas dalībniekiem nav atsaucies uz Regulu (EK) Nr. 764/2008 [30], kas zināma arī kā "savstarpējas atzīšanas regula" (turpmāk tekstā – "regula"). Tāpēc es uzskatu, ka pamatlietā par to nav strīda, un es to detalizēti neanalizēšu.

63. Tomēr regula ir vismaz interesanta no sistēmiskā viedokļa, jo, kā Komisija iepriekš atzina, tā ir piemērojama lēmumiem, kas balstīti uz valsts noteikumiem, kuros noteikti uztura bagātinātāju uzturvielu maksimālie daudzumi [31]. Skatoties no šīs perspektīvas, regula apstiprina vispārīgo pieeju šajā sadaļā izklāstītajam pirmajam jautājumam.

64. Saskaņā ar regulu viena no darbībām, kas jādara dalībvalstij, plānojot pieņemt lēmumu, lai aizliegtu citā dalībvalstī likumīgi ražotu vai pārdotu produktu importu, ir informēt attiecīgo uzņēmēju par (sabiedrības veselības) pamatojumiem atteikumā, izklāstot pamatojošos zinātniskos pierādījumus un ļaujot uzņēmējam izteikt viedokli (skat. 6. pantu).

65. Tāpēc ES sekundārajiem tiesību aktiem, kodificējot to, kas varētu tikt raksturots kā "savstarpēja atzīšanas procedūra", ir tendence noteikt dalībvalstīm diezgan ierobežotas procesuālas prasības. Un tiešām, ja tiek pieņemts lēmums atteikt importu, tas ir jāpamato un uzņēmējam ir jābūt iespējai izteikt viedokli. Regulā nav prasīts veikt atkārtotu riska novērtējumu. Tajā nav tieši noteikts nekāds termiņš galīgajam lēmumam. Nav pienākuma valsts tiesību aktos paredzēt īpašus noteikumus, nosakot procedūru.

66. Tiktāl es uzskatu, ka regulā ir noteikts papildu atbalsts tam, ka primārie ES brīvas aprites tiesību akti un vispārīgais princips par savstarpēju atzīšanu nevar pats par sevi dalībvalstīm noteikt detalizētas procesuālas prasības, lai pieņemtu īpašus noteikumus par savstarpēju atzīšanu vai procedūras par zinātnisko pierādījumu "atkārtotu pārbaudi". Tomēr valsts tiesību aktiem ir jāatbilst iepriekš minētajām vispārīgajām prasībām par sākotnējo novērtējumu un jāļauj atjaunot šo novērtējumu, pamatojoties uz jauniem zinātniskiem pierādījumiem (skat. 56. punktu).

B – *Otrais jautājums*

67. Otrajā jautājumā valsts tiesa vaicā, vai vitamīnu un minerālvielu maksimālās dienas devas var tikt noteiktas samērīgi ar ieteicamajām dienas devām, būtībā kā vairākas ieteicamās devas [32]. Valsts tiesa arī jautā, vai vitamīni un minerālvielas var tikt sagrupēti atkarībā no to radītā riska līmeņa, piemēram, visām zema riska barības vielām maksimums tiek noteikts kā trīskārša ieteicamā deva.

1) Tā kā rezultāti ir iesniegti, ir nepieciešams pilnīgs riska novērtējums.

68. Vispirms būtu noderīgi nodalīt pasniegšanu no būtības.

69. Kā iepriekš noteikts 29. punktā, dalībvalstis var brīvi noteikt maksimālos vitamīnu un minerālvielu daudzumus uztura bagātinātājos, kamēr to nenosaka Komisija.

30 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija Regula, ar ko nosaka procedūras, lai dažus valstu tehniskos noteikumus piemērotu citā dalībvalstī likumīgi tirgotiem produktiem, un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 3052/95/EK (OV 2008, 218, 21. lpp.).

31 — Eiropas Komisijas Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektorāta vadlīniju dokuments, "Savstarpējas atzīšanas regulas piemērošana uztura bagātinātājiem", Brisele, 1.2.2010., 4.2. punkts.

32 — Kā minēts Direktīvas 5. pantā.

70. Īstais jautājums *būtībā* ir tas, vai pilnīgs riska novērtējums ir veikts individualizēti, kā arī ievērojot, it īpaši, 5. panta kritērijus [33]. Ciktāl tas ir izdarīts, ES tiesību aktos nav īpašu noteikumu par to, kā šis maksimums būtu *pasniedzams*.

71. Nav prasības, ka maksimumam būtu jābūt noteiktam katrai uzturvērtībai atsevišķi. Nav prasības, ka maksimumam būtu jābūt pasniegtam absolūtos daudzumos (piemēram, mg), pretēji vairākkārtīgi ieteicamajām dienas devām.

72. Atbildot uz šo jautājumu, *Noria* un EUI pamatā apgalvo, ka nav veikts pilnīgs zinātnisks novērtējums un ka to pierāda (vai vismaz apstiprina) tas, kā šie maksimumi ir pasniegti.

73. Tas, vai šāds pilnīgs zinātnisks novērtējums ir veikts un kā tas ir pierādīts, ir faktiskie jautājumi un pierādīšanas noteikumi, kas jāatrisina valsts tiesai. Tomēr es neuzskatu, ka īpašas pasniegšanas metodes izvēle varētu *kā tāda* radīt neapstrīdamus pierādījumus, ka pilnīgs novērtējums ir vai nav veikts.

74. Turklāt šo secinājumu skaidri atbalsta Tiesas spriedums lietā Komisija/Vācija [34]. Šajā spriedumā Komisija apstrīdēja Vācijas noteikumu, ar kuru produkti, kuros bija trīsreiz lielāka ieteicamā vitamīnu dienas deva (noteikums bija piemērojams virknei vitamīnu), automātiski tika klasificēti kā medicīnas produkti. Tiesa nosodīja to, ko tā sauca par "trīskārša apjoma noteikumu", jo pirms tā nebija veikts katra vitamīna vai vitamīnu grupas farmakoloģisks novērtējums. To darot, Tiesa atzina, ka novērtējums "var pareizi novest pie tiem pašiem rezultātiem". Tomēr patiesībā šāda individualizēta analīze nebija veikta [35].

2) Apsvērumi par riska novērtējuma atbilstību

75. Es izteiktu šādus apsvērumus par riska novērtējuma atbilstību.

76. Pirmkārt, kā minēts iepriekš, riska novērtējums būtībā ir jāveic par katru uzturvērtību. Nevar tikt pilnīgi izslēgti daži kopīga novērtējuma veidi, bet tas būtu pienācīgi jāpamato [36]. Savos apsvērumos Francijas valdība apstiprināja, ka maksimums tika noteikts, pamatojoties uz attiecīgās Francijas iestādes zinātniskajiem secinājumiem, un pievienoja to kopijas. Atzīmēšu, ka šķiet, ka šie secinājumi attiecas uz dažām, bet ne visām uzturvērtībām, kurām noteikts maksimums un kuras ir *Noria* produkti (pamatojoties uz produktu aprakstiem, kas ietverti *Noria* apsvērumos).

77. Otrkārt, riska novērtējums ir jābalsta uz noteiktas kvalitātes datiem. Piemēram, Direktīvas 5. pantā ir veikta atsauce uz "vispārīgi pieņemtiem zinātniekiem datiem". Ko tas nozīmē, it īpaši, vai ir nepieciešamība atsaukties uz starptautiskiem zinātniskiem pētījumiem, ir tālāk aplūkots, izskatot trešo jautājumu.

78. Treškārt, *Noria*, Komisijas un EUI apsvērumi par šiem jautājumiem it īpaši attiecas uz vienu no 5. panta kritērijiem, proti, augstāko drošo līmeni. Nav skaidrs, vai augstākie drošie līmeņi ir jebkad noteikti visām attiecīgajām uzturvielām.

79. Tas, vai šie līmeņi patiešām ir noteikti, ir faktu jautājums valsts tiesai. Šie līmeņi ir viens no 5. panta kritēriju jautājumiem, un kā tādi tie būtībā ir jāņem vērā, nosakot maksimumu [37].

33 — "Katrā atsevišķā gadījumā" būtībā ir lasāms kā "katrā atsevišķā uzturvielā", jo ierobežojumiem ir jābalstās uz patiesiem riskiem. Tomēr nevar tikt izslēgts, ka ir zināms pamatojums uzturvielu sagrupēšanai zinātniskas novērtēšanas mērķiem. Šajā jautājumā skat. spriedumu, 2004. gada 29. aprīlis, Komisija/Vācija (C-387/99, EU:C:2004:235, 79. un 82. punkts), kurā ir paredzēts šādi sagrupēt vielas. Skat. arī manus secinājumus lietā *Queisser Pharma* (C-282/15, EU:C:2016:589), 83. punkts.

34 — Spriedums, 2004. gada 29. aprīlis, C-387/99, EU:C:2004:235.

35 — Spriedums, 2004. gada 29. aprīlis, Komisija/Vācija (C-387/99, EU:C:2004:235, 81. un 82. punkts).

36 — Skat. iepriekš 32. zemsvītras piezīmi.

37 — Spriedums, 2010. gada 29. aprīlis, *Solgar u.c.* (C-446/08, EU:C:2010:233, 66. punkts).

80. Tādējādi, pat ja *nav* noteikti augstākie drošie līmeņi, dalībvalstīm joprojām ir iespējams atsaukties uz piesardzības principu, lai pamatotu aizsardzības pasākumus. Tāpēc, kā apstiprinājusi Tiesa lietā *Solgar*, ja "pastāv zinātniskas neskaidrības par patiesa riska sabiedrības veselībai esamību [..], dalībvalsts saskaņā ar piesardzības principu var ieviest aizsardzības pasākumus, negaidot, kamēr šī riska esamība un pakāpe tiek pierādīta pilnībā. Tomēr riska novērtējums nevar balstīties tikai uz pieņēmumiem" [38].

3) Secinājumi

81. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu uz valsts tiesas otro jautājumu atbildēt šādi:

LESD 34. pants un savstarpējas atzīšanas princips nepieļauj valsts tiesību normu, ar kuru ir aizliegts citā dalībvalstī likumīgi ražota vai tirgota uztura bagātinātāja imports, pamatojoties uz to, ka šajos uztura bagātinātājos uzturvērtības ir tādos daudzumos, kas pārsniedz noteikto maksimumu, ja šāds maksimums ir noteikts, iepriekš neveicot zinātnisku riska novērtējumu, ievērojot Direktīvas 2002/46 5. panta 1. un 2. punktā noteiktos kritērijus. Ja šāda iepriekšēja riska novērtēšana ir veikta, tad iepriekšminētie ES tiesību principi un noteikumi nekavē pasniegt izrietošos maksimumus vai nu a) divu vai vairāku uzturvielu grupās, vai arī b) kā vairākkārtīgas standartdevas.

C – *Trešais jautājums*

82. Trešajā jautājumā valsts tiesa vaicā, vai maksimālās uzturvielu devas uztura bagātinātājos var tikt noteiktas, pamatojoties vienīgi uz valsts zinātnisko viedokli. Valsts tiesu īpaši interesē situācijas, kad starptautiskie zinātniskie secinājumi paredz drošu maksimumu, kas ir augstāks par to, ko piedāvā valsts zinātniskie secinājumi.

83. Tālāk minēto iemeslu dēļ es uzskatu, ka maksimālās devas uzturvielās uztura bagātinātājos ir jānosaka, ņemot vērā *būtiskākos* un *jaunākos* vai nu valsts, vai starptautiskos zinātniskos pierādījumus atsevišķi vai abus kopā. Dalībvalstīm nav automātiski jāvienādo valsts tiesību aktos noteiktie maksimumi ar tiem, kas noteikti starptautiskajos secinājumos, tikai tāpēc, ka pēdējie būtu pārāki par valsts secinājumos minētajiem. Tomēr, ja pastāv būtiski un it īpaši pretrunīgi starptautiski zinātniski pierādījumi, tie nevar tikt ignorēti, – dalībvalstīm ir pienākums tos ņemt vērā, izsakot savu novērtējumu un izskaidrojot, kāpēc tās ir nolēmušas pieņemt atšķirīgu pieeju.

84. Nevienā piemērojamajā ES tiesību aktā nav konkrēti noteikts, vai zinātnisko pierādījumu avoti, kas izmantoti, nosakot maksimālos vitamīnu un minerālvielu daudzumus uztura bagātinātājos, var būt tikai valsts avoti vai arī tiem noteikti jāietver starptautiski secinājumi.

85. Vienīgā iespējamā atsauce Direktīvā ir 5. pants un preambulas 14. apsvērums [39], kuros noteikts, ka augstākais drošais daudzums ir jānosaka ar "zinātnisko riska novērtējumu, pamatojoties uz *vispārpieņemtiem zinātniskiem datiem*" [40]. Nav noteikts, vai "vispārpieņemtiem zinātniskiem datiem" jābūt valsts vai starptautiskiem.

38 — Spriedums, 2010. gada 29. aprīlis, *Solgar u.c.* (C-446/08, EU:C:2010:233, 67. punkts).

39 — Kā izskaidrots iepriekš šo secinājumu 30. un 31. punktā, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai, nosakot maksimumu, dalībvalstīm ir "jāievēro" Direktīvas 5. pantā noteiktie kritēriji.

40 — Atbilstoši judikatūrai dalībvalstīm, nosakot uzturvielu maksimālos līmeņus uztura bagātinātājos, ir "jāievēro" 5. panta kritēriji (skat. iepriekš 30. punktu). Direktīva, strikti runājot, nav tieši piemērojama šādos gadījumos. Tomēr tai noteikti ir jābūt galvenajai visās sistēmiskajās pierādījumu izpratnēs, kas dalībvalstīm jāņem vērā, nosakot šādu maksimumu.

86. Arī Regulā Nr. 178/2002 (Vispārējā pārtikas regula) nav tieši noteikts, ka riska novērtējumam būtu jābūt balstītam uz starptautiskajiem zinātniskajiem datiem. Vispārējās pārtikas aprites regulas 6. panta 2. punktā un preambulas 18. apsvērumā ir noteikts, ka "riska novērtēšanu pamato ar *pieejamiem zinātniskiem pierādījumiem* un veic neatkarīgi, objektīvi un pārredzami" [41].

87. Atbilstoši Tiesas judikatūrai, nosakot vitamīnu un minerālvielu maksimālos daudzumus, dalībvalstīm ir jāveic zinātnisks riska personu veselībai izvērtējums, pamatojoties uz būtiskiem zinātniskiem datiem, nevis uz vienkārši hipotētiskiem apsvērumiem [42]. Tajā ir arī atsauces uz "vispārēju izvērtējumu riskam veselībai, pamatojoties uz uzticamākajiem pieejamajiem zinātniskajiem datiem un jaunākajiem starptautisko pētījumu rezultātiem" [43]. Tāpēc Tiesas judikatūra pierādāmi rada pamatu apgalvojumam, ka maksimumam ir jābūt pamatotam ar *starptautiskiem* zinātniskiem secinājumiem.

88. Tomēr es neuzskatu, ka tā būtu uztverama kā absolūta prasība, kas faktiski radītu pienākumu atsaukties uz starptautiskiem zinātniskiem secinājumiem. Tas daļēji izriet no fakta, ka sekundārajos tiesību aktos (it īpaši vispārīgajā ES pārtikas aprites tiesību aktā – Regulā Nr. 178/2002) nav noteikta šāda prasība, un fakta, ka judikatūras apraksti par datiem, atsauces un/vai pierādījumi, kas jāņem vērā, šajā ziņā nav saskanīgi [44]. Vēl svarīgāk, ka, plašāk lasot judikatūru, kļūst pietiekami skaidrs, ka galvenais apsvērums nav par bibliogrāfijas detaļām. Drīzāk tas ir par to, ka ierobežojumi ir pamatoti, balstoties uz pārliecinošu zinātni, kas uzrāda patiesu risku vai vismaz nespēju izslēgt risku, kura izriet no zinātnes atziņu trūkuma. Šī pieeja ir pretēja ierobežojumiem, kas balstīti uz novecojušiem vai daļējiem novērtējumiem vai hipotētiskiem riskiem [45].

89. Citiem vārdiem, manuprāt, judikatūrā galvenokārt ir svarīga pamatojumā izmantoto datu *kvalitāte* (ticamības, precizitātes un attiecināmības ziņā), nevis datu *izcelsme* (valsts vai starptautiska). Tas, vai pilnīgs riska izvērtējums praksē balstās vai nebalstās uz vienas, divu vai desmit valstu avotiem, pats par sevi nav būtiski. Būtiski ir tas, vai šie pamatojumā izmantotie dati ir pārliecinoši un vai tie nav pretrunā citam nozīmīgam pētījumu virzienam.

90. Tas, vai atsevišķs valsts administratīvais lēmums atbilst vai neatbilst šādām prasībām, ir faktu jautājums, kas jāatrisina valsts tiesām, novērtējot tām iesniegtos zinātniskos pierādījumus. Tomēr būtu godīgi atzīt, ka praktiski ir grūti iedomāties, ka tik ļoti specializētā pētniecības jomā, kāda ir joma par vitamīnu un minerālvielu ietekmi uz cilvēka veselību, visi jaunākie un būtiskākie pētījumi aptvertu vienu dalībvalsti un tāpēc varētu tikt raksturoti kā "valsts izvēle". Tas noteikti radītu jautājumu, kāda šodienas savstarpēji saistītajā pētījumu pasaulē šādam jēdzienam varētu būt nozīme [46].

41 — Izcēlums pievienots.

42 — Skat., piemēram, spriedumu, 2010. gada 29. aprīlis, *Solgar u.c.* (C-446/08, EU:C:2010:233, 65. punkts).

43 — Spriedumi, 2010. gada 29. aprīlis, *Solgar* u.c. (C-446/08, EU:C:2010:233, 69. punkts); 2003. gada 23. septembris, Komisija/Dānija (C-192/01, EU:C:2003:492, 51. punkts), un 2004. gada 5. februāris, Komisija/Francija (C-24/00, EU:C:2004:70, 53. punkts).

44 — Skat., piemēram, 2004. gada 5. februāra spriedumu *Greenham* un *Abel* (C-95/01, EU:C:2004:71, 42. punkts), kurā ir veikta atsauce uz "starptautiska zinātniska pētījuma rezultātiem" (40. punkts); "visuzticamākajiem pieejamajiem zinātniskajiem datiem un visjaunākajiem starptautisko pētījumu rezultātiem" (47. punkts) vai vienkārši uz "pēdējiem zinātniskajiem datiem" (42. punkts). Iepriekšējās lietās Tiesa bija konkrētāka, atsaucoties uz starptautiskiem pētījumiem un citējot vairāku skaidri nosakāmu iestāžu darbus (spriedums, 1987. gada 12. marts, Komisija/Grieķija (176/84, EU:C:1987:125, 38. un 45. punkts); skat. arī spriedumu, 1986. gada 6. maijs, *Muller u.c.* (304/84, EU:C:1986:194, 24. punkts). Jaunākajos spriedumos šāds apraksts tik detalizēti nav atkārtots.

45 — Skat. 2004. gada 5. februāra spriedumu Komisija/Francija (C-24/00, EU:C:2004:70, 71. punkts) piemēram lietā, kad Komisijas apgalvojums par to, ka nav pierādīts risks veselībai, tika novērtēts kā tāds, kas nav balstīts uz Francijas Valsts zinātniskās komitejas viedokli. Tomēr nav skaidrs, vai pašā viedoklī bija atsauce uz starptautisku pētījumu (skat. tālāk 46. zemsvītras piezīmi par jēdzienu "starptautisks viedoklis").

46 — Vai "valsts" zinātniskais viedoklis ir izteikts *institucionāli* (jo to radījusi un pieņēmusi valsts iestāde) vai *būtiski* (jo lēmums balstās, vismaz formāli, vienīgi uz "valsts" izcelsmes zinātni)? Apskatot pilnīgi hipotētisku piemēru, – vai joprojām pastāvētu "valsts" zinātniskais viedoklis, ja to būtu parakstījis beļģu izcelsmes ģenerāldirektors? Un ja zinātniskajā komitejā būtu Kanādas pilsonis? Un ja secinājumi izrietētu no laboratoriju pētījumiem Francijā, kuros nodarbināti pētnieki no visas pasaules? Un ja šķietami "valsts" pētījumi, kas citēti administratīvās iestādes "valsts" viedoklī, paši balstītos uz un ietvertu savos būtiskajos argumentos starptautiskus pētījumus? Aizvien vairāk savītajā un savstarpēji saistītajā pasaulē, protams, noteiktās (eksaktajās) zinātnēs, nav skaidrs, kas, strikti runājot, būtu uzskatāms par "valsts zinātnieku viedokli" un, it īpaši, kāda būtu praktiskā nozīme šādam dalījumam. Par laimi, lai atbildētu uz valsts tiesas trešo jautājumu, nav detalizēti jāpētī šis sarežģītais jautājums.

91. Tomēr tāda iespēja pilnībā nevar tikt izslēgta. Ja tā pastāv, es uzskatu, ka būtu vienkārši nepareizi strīdēties tikai tāpēc, ka dalībvalsts nav veikusi pilnīgu riska novērtējumu. Gluži pretēji, tas vien, ka riska novērtējumā ir veikta *atsauce* uz zinātnisku secinājumu, kas nav valsts secinājums, nenozīmē, ka novērtējums ir vispusīgs. Arī tas praksē nozīmē konkrētā pētījuma kvalitātes un vispusīguma faktisko novērtējumu, kas var sakrist vai nesakrist ar valsts robežām.

92. Ņemot vērā iepriekšminēto, es neuzskatu, ka ES tiesību aktos būtu ietverta absolūta prasība, lai riska novērtējums vienmēr būtu balstīts uz starptautisku secinājumu.

93. Visbeidzot, tas, ka starptautisks pētījums norāda, ka ir pieņemami augstāki uzturvielu daudzumi uztura bagātinātājos, neradot nekādu risku cilvēku veselībai, nav izšķiroši, ciktāl riska novērtējums ir vispārīgs un tajā ir ņemti vērā būtiskākie un jaunākie valsts vai starptautiskie pierādījumi [47].

94. ES tiesību aktos ir noteikts dalībvalstu pienākums nodrošināt, lai pirms ierobežojumu noteikšanas tiktu veikts pilnīgs riska novērtējums. Visiem ierobežojumiem, kas pamatoti ar šo novērtējumu, ir jābūt nepieciešamiem un samērīgiem. Tomēr ES tiesību aktos nav noteikts, ka dalībvalstīm savos novērtējumos būtu jānonāk pie tiem pašiem secinājumiem vai būtu jāpiemēro tie paši ierobežojumi. *A fortiori*, tajos nav prasīts, lai dalībvalstis pielāgotu savus secinājumus un ierobežojumus tai dalībvalstij, kas ir visvairāk "atļaujoša". Ja būtu citādi, tad tiktu noliegta dalībvalstu rīcības brīvība [48]. Savstarpēja atzīšana no pamatprincipa tiktu efektīvi pārveidota par absolūtu pienākumu dalībvalstīm.

95. Ņemot vērā iepriekšminēto, es ierosinu uz valsts tiesas trešo jautājumu atbildēt šādi:

LESD 34. pantā un Direktīvā 2002/46 principā nav aizliegti valsts tiesību akti, kuros uztura bagātinātājos atļauto vitamīnu un minerālvielu maksimālais daudzums ir noteikts, pamatojoties tikai uz valsts zinātniskajiem secinājumiem. LESD 34. pantā un Direktīvā 2002/46 nav prasīts, lai dalībvalstis pielāgotu šos maksimālos daudzumus jaunākajiem starptautiskajiem zinātniskajiem secinājumiem tikai tāpēc, ka šajos secinājumos ir paredzēts drošs maksimums, kas ir augstāks nekā tas, kurš ir paredzēts valsts zinātniskajos secinājumos tajos pašos lietošanas apstākļos. Valsts tiesai ir jāizlemj, vai lietas apstākļos attiecīgais valsts pasākums ir pamatots ar pilnīgu riska novērtējumu, kas balstās uz jaunākajiem un būtiskajiem pieejamajiem valsts vai starptautiskajiem zinātniskajiem datiem.

V – Secinājumi

96. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu uz *Tribunal de grande instance de Perpignan* (Perpiņānas apgabaltiesa) jautājumiem atbildēt šādi:

Pirmais jautājums LESD 34. pants un savstarpējas atzīšanas princips, lasot to kontekstā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 10. jūnija Direktīvu 2002/46/EK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz uztura bagātinātājiem, nepieļauj valsts tiesību normu, ar kuru ir aizliegts citā dalībvalstī likumīgi ražotu vai tirgotu uztura bagātinātāju imports, pamatojoties uz to, ka šajos uztura bagātinātājos uzturvērtības ir daudzumos, kas pārsniedz noteiktu maksimumu, ja šāds maksimums ir noteikts, pirms tam neveicot zinātnisku riska novērtējumu, ievērojot Direktīvas 5. panta 1. un 2. punktā noteikto kritēriju. Ja šāds iepriekšējs riska novērtējums ir veikts, atbilstoši LESD 34. pantam un savstarpējas atzīšanas principam, lasot tos kontekstā ar Direktīvu 2002/46, dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, lai importētāji varētu lūgt pārskatīt šādus iepriekšējus riska novērtējumus, pamatojoties uz zinātniskiem

47 — Var būt, ka starptautisks pētījums norāda uz zemāku pieņemamo maksimumu nekā valsts pētījums, un arī tas nebūtu iemesls, lai to ignorētu.

48 — Spriedumi, 2003. gada 23. septembris, Komisija/Dānija (C-192/01, EU:C:2003:492, 42. un 43. punkts; 2004. gada 5. februāris, Komisija/Francija (C-24/00, EU:C:2004:70, 49. un 50. punkts); 2004. gada 5. februāris, *Greenham un* Abel (C-95/01, EU:C:2004:71, 37. un 38. punkts), un 1983. gada 14. jūlijs, *Sandoz* (174/82, EU:C:1983:213, 16. un 17. punkts).

pierādījumiem, kurus dalībvalstis iepriekš nav ņēmušas vērā. Šo jauno zinātnisko pierādījumu pārbaudīšanas procedūrām ir jābūt viegli pieejamām un pabeidzamām saprātīgā laikā, un ir jābūt iespējai pieņemtos lēmumus pārsūdzēt valsts tiesā.

Otrais jautājums LESD 34. pants un savstarpējas atzīšanas princips, lasot tos kontekstā ar Direktīvu 2002/46, nepieļauj valsts tiesību normu, ar kuru ir aizliegts citā dalībvalstī likumīgi ražota vai tirgota uztura bagātinātāja imports, pamatojoties uz to, ka šajos uztura bagātinātājos uzturvērtības ir tādos daudzumos, kas pārsniedz noteikto maksimumu, ja šāds maksimums ir noteikts, iepriekš neveicot zinātnisku riska novērtējumu, ievērojot, it īpaši, šīs direktīvas 5. panta 1. un 2. punktā noteiktos kritērijus. Ja šāda iepriekšēja riska novērtēšana ir veikta, tad iepriekšminētie ES tiesību principi un noteikumi nekavē pasniegt izrietošos maksimumus vai nu a) divu vai vairāku uzturvielu grupās, vai arī b) kā vairākkārtīgas standartdevas.

Trešais jautājums LESD 34. pantā un Direktīvā 2002/46 principā nav aizliegti valsts tiesību akti, kuros uztura bagātinātājos atļauto vitamīnu un minerālvielu maksimālais daudzums ir noteikts, pamatojoties tikai uz valsts zinātniskajiem secinājumiem. LESD 34. pantā un Direktīvā 2002/46 nav prasīts, lai dalībvalstis pielāgotu šos maksimālos daudzumus jaunākajiem starptautiskajiem zinātniskajiem secinājumiem tikai tāpēc, ka šajos secinājumos ir paredzēts drošs maksimums, kas ir augstāks nekā tas, kurš ir paredzēts valsts zinātniskajos secinājumos tajos pašos lietošanas apstākļos. Valsts tiesai ir jāizlemj, vai lietas apstākļos attiecīgais valsts pasākums ir pamatots ar pilnīgu riska izvērtējumu, kas balstās uz jaunākajiem un būtiskajiem pieejamajiem valsts vai starptautiskajiem zinātniskajiem datiem.